

Utbildningsdepartementet

Datum

2026-01-07

Diarienummer

U2025/02003

Remissvar – EU-kommissionens förslag till förordning om Euratoms forsknings- och utbildningsprogram COM(2025)594

Tillväxtverket arbetar för konkurrenskraftiga företag och hållbar utveckling i alla delar av Sverige. Det gör myndigheten genom att skapa förutsättningar för stärkt konkurrenskraft, ökad innovation, stärkt omställningsförmåga och en hållbar utveckling i hela landet. Myndigheten arbetar inom tre politikområden - den regionala utvecklingspolitiken, landsbygdspolitiken och näringspolitiken - som är ömsesidigt förstärkande.

Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Fusionsenergi

Fusionsenergi framhålls ofta som en potentiellt revolutionerande källa till grön energi, med möjligheter att på sikt stärka Sveriges och EU:s konkurrenskraft inom den globala energiomställningen. Teknikområdet erbjuder stora möjligheter till innovation, hållbar utveckling och nya affärsmodeller för svenska företag, särskilt inom avancerad teknik och forskning. Samtidigt återstår betydande vetenskapliga och tekniska utmaningar, och det finns en reell risk att kommersiell fusionsenergi aldrig realiseras. Trots denna osäkerhet är det angeläget att fortsätta satsa på utveckling och kompetensuppbyggnad inom fusion, då potentialen för både klimatnytta och stärkt svensk konkurrenskraft är betydande.

En kommande rapport från Tillväxtverket visar att det finns intressanta möjligheter till kommersiell verksamhet i Sverige inom fusionsenergi. Den svenska kommersiella sektorn består primärt av bolaget Novatron som utvecklar reaktorteknik. Det finns också potential för underleverantörer i Sverige att leverera tjänster till Novatron, europeiska forskningsanläggningar såsom ITER och andra framtida satsningar. Sverige har en stark och modern industribas och skulle kunna vara med att utveckla reaktorrelaterade lösningar inom en rad områden såsom avancerade styrsystem, materialteknik, sensorteknik, och processingenjörstjänster. Ett exempel är specialstål till reaktorerna där svenska aktörer bör kunna vara med och utveckla lösningar. Ett

utvecklat ekosystem kring reaktorerna är en förutsättning för att fusionsenergi ska bli verklighet.

En av utmaningarna för bolag som utvecklar reaktorrelaterade lösningar är sannolikt behovet av storskalig och långvarig finansiering (miljarder SEK). En annan utmaning för nämnda underleverantörer är att det verkar finnas brist på kunskap om vilka kommersiella möjligheter som fusionsenergi medför (se Tillväxtverkets kommande studie om fusionsenergi).

Tillväxtverket menar att EU-kommissionens förslag behöver tydligare uttrycka behovet att utveckla ekosystemet av företag som bidrar lösningar kring reaktorsutvecklingen, förslagsvis i artikel 3.2(a). Vidare behöver framtida arbetsprogram inkludera dedikerade satsningar på reaktorsrelaterade lösningar.

Tillväxtverket rekommenderar vidare att regeringen undersöker hur svensk industri kan få ökad kännedom om de framtida möjligheterna på området och uppmuntra deltagande i framtida utlysningar. Ett tydligare nätverk såsom ett kompetenscentrum för fusion, skulle vara ett sätt att öka kännedom och deltagande. Här bör noteras att svensk medfinansiering skulle krävas för ett ökat deltagande i utlysningar.

Här kan noteras att både Tyskland och Storbritannien har dedikerade fusionsenergistrategier. Båda strategierna har identifierat behoven av att bygga reaktorsrelaterade lösningar, primärt i respektive land. En svensk strategi på området, inklusive konkret handlingsplan, skulle kunna öka möjligheterna till att svensk industri blir en del av ett europeiskt ekosystem för fusionsenergi.

Sverige har en stark forskningstradition inom området som är en viktig resurs för en eventuell svensk utveckling, både i termer av forskning och framtida utbildad personal. Svensk forskning är idag starkt avhängd på EU:s forskningsprogram på området. För att lyckas hämta hem EU-finansiering behövs matchade svensk finansiering. Vetenskapsrådet är den enskilda primära källan idag. En bredare portfölj av finanskällor till fusion skulle sannolikt behövas om man önskar accelerera svensk forskning kring både reaktorteknik och reaktorsrelaterade lösningar enligt ovan.

Beslut i detta ärende har fattats av avdelningschef Tim Brooks.
Magnus Rentzhog har varit föredragande.

Tim Brooks

Magnus Rentzhog